

ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙ

2010 року за спеціальністю 27.00.02 – Документознавство, архівознавство відбувся захист низки дисертацій

В Українському науково-дослідному інституті архівної справи та документознавства

Ємельянова Тетяна Олександрівна захистила кандидатську дисертацію на тему *“Аудіовізуальні документи в державних архівах України: організація доступу та використання інформації, що міститься в них (1930-2007 рр.)”*.

Науковий керівник – Христова Наталія Миколаївна, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник.

Офіційні опоненти – Щербак Микола Григорович, доктор історичних наук, професор; Бездрабко Валентина Василівна, кандидат історичних наук, доцент.

Дисертація є першим в українському архівознавстві дослідженням, у якому на підставі виявлених та опрацьованих джерел комплексно досліджений склад і зміст аудіовізуальних документів, що зберігаються в державних архівах України, їх інформаційний потенціал, правові та науково-методичні засади організації доступу до них та використання документної інформації. Визначені та охарактеризовані основні форми використання аудіовізуальної документної інформації. Доведена необхідність та можливості застосування сучасних технологій у використанні інформації цих видів архівних документів. Сформульовані пропозиції стосовно подальшого удосконалення роботи державних архівів України щодо задоволення зростаючих потреб суспільства в ретроспективній аудіовізуальній інформації.

Мельник Ростислав Ігорович захистив кандидатську дисертацію на тему: *“Організація архівної справи у Польщі (1945-2005 рр.)”*.

Науковий керівник – Матяш Ірина Борисівна, доктор історичних наук, професор.

Офіційні опоненти – Палієнко Марина Геннадіївна, доктор історичних наук, доцент; Антоненко Ірина Євгенівна, кандидат історичних наук.

У дисертації досліджено архівну систему Польщі у другій половині ХХ ст. На основі аналізу нормативно-правової бази та інших джерел встановлено причини й передумови реформування архівної галузі Польщі, визначено принципи організації архівної справи, з'ясовано правовий статус державної архівної служби Польщі, висвітлено її внутрішню структуру й інституційний розвиток впродовж другої половини ХХ ст. Охарактеризовано правові, теоретичні й методичні аспекти процесу формування Державного архівного фонду та комплектування його документами фондів державних архівів. З'ясовано принципи організації архівних документів у державних архівах, проаналізовано основні етапи їх опрацювання. Розглянуто правові підстави організації доступу до архівних документів у польських архівах, форми й напрями використання архівної інформації. Проаналізовано основні напрями наукової та видавничої діяльності державної архівної служби Польщі.

В Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського

Іващук Леся Анатоліївна захистила кандидатську дисертацію на тему: *“Архівні фонди музейних установ гуманітарного циклу Всеукраїнської академії наук в 1920-1930-х роках ХХ ст.: формування, склад і зміст документів”*.

Науковий керівник – Дубровіна Любов Андріївна, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор.

Офіційні опоненти – Ківшар Таїсія Іванівна, доктор історичних наук, професор; Сукало Алевтина Миколаївна, кандидат історичних наук.

Дисертацію присвячено архівознавчому та документознавчому дослідженню архівної спадщини музейних закладів при ВУАН, а саме: Кабінету-музею антропології та етнології

ім. Ф.К. Вовка, Українського театрального музею, Музею українських діячів науки та мистецтва, Київської картинної галереї та Музею мистецтв при ВУАН. Здійснено історичну реконструкцію діяльності академічних музеїв за персонологічним, хронологічним, тематичним, адміністративно-територіальним принципами, обґрунтовано унікальність джерелознавчого значення архіву для наук гуманітарного профілю.

У дослідженні висвітлено історію формування документальних фондів музейних установ, проведено аналіз їх документальних ресурсів як цілісного інформаційного комплексу. Відтворено історію заснування та науково-дослідної діяльності музеїв при Академії наук. За матеріалами української та зарубіжної періодики досліджено громадську думку щодо місця і ролі музеїв при ВУАН як наукових інститутів. Розглянуто внесок ряду музеїв у закладання підвалин національної бібліотечної, музейної, виставкової справи та архівознавства.

2010 року за спеціальністю **27.00.03** – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство відбувся захист низки дисертацій

В Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського

Кривенко Маргарита Олександрівна захистила кандидатську дисертацію на тему: *“Книгозбірня “Студіону” у Львові (1909-1940): історія, сучасний стан фонду”*.

Науковий керівник – Ковальчук Галина Іванівна, доктор історичних наук, професор.

Офіційні опоненти – Ківшар Таїсія Іванівна, доктор історичних наук, професор; Дзюба Олена Миколаївна, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник.

У дисертації, на основі вперше введених у науковий обіг архівних матеріалів, здійснено комплексне дослідження історії створення та функціонування заснованої митрополитом Андреем Шептицьким книгозбірні “Студіону” у Львові; простежено джерела комплектування, особливості опрацювання, зберігання і використання бібліотечного зібрання; вміщено довідково-біографічний матеріал про працівників та читачів; обґрунтовано її історико-культурний феномен.

В окремому розділі відтворено процес ліквідації книгозбірні та переміщення її книжково-рукописних колекцій; окреслено втрати та вказано сучасні місця зберігання її вцілілих частин. На підставі виявлених і зареєстрованих примірників розпорошеного зібрання проведено реконструкцію його складу і змісту; охарактеризовано теперішній стан фонду.

Медведева Валентина Миколаївна захистила кандидатську дисертацію на тему: *“Еволюція дистантних форм бібліотечної роботи як спосіб розширення доступу користувачів до бібліотечних фондів (1990-2009)”*.

Науковий керівник – Горовий Валерій Микитович, доктор історичних наук.

Офіційні опоненти – Омельчук Володимир Юхимович, доктор історичних наук, професор; Геращенко Михайло Васильович, кандидат історичних наук, професор.

Дисертацію присвячено комплексному вивченню розвитку дистантних форм інформаційного обслуговування в бібліотеках України, починаючи з 1990-го року.

Простежується об'єктивний процес трансформації бібліотечних установ в сучасні інформаційні центри. Обґрунтовується зростаюче значення бібліотечних структур в умовах інформатизації українського суспільства, в розширенні доступу до інформації всіх категорій користувачів, що, в свою чергу, має обумовити зростання інформаційного, творчого потенціалу суспільства.

Досліджено особливості розвитку технологій дистантного обслуговування електронними науково-інформаційними ресурсами користувачів НБУВ, сформульовано висновки та запропоновано шляхи оптимізації інформаційно-аналітичного обслуговування різних категорій дистантних користувачів бібліотеки з урахуванням специфіки їх інформа-

ційних запитів, процесу розвитку сучасної системи соціальних інформаційних комунікацій.

Шатрова Марина Борисівна захистила кандидатську дисертацію на тему: *“Документні ресурси української бібліографії образотворчого мистецтва (1996-2005): склад, зміст, особливості розвитку”*.

Науковий керівник – Швецова Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор.

Офіційні опоненти – Новальська Тетяна Василівна, доктор історичних наук, професор, Юхимець Гліб Миколайович, кандидат мистецтвознавства, доцент.

Дисертація присвячена дослідженню документних ресурсів української бібліографії образотворчого мистецтва 1996-2005 рр. Проаналізовано стан наукового вивчення, розглянуті базові поняття і термінологічний апарат документних ресурсів з образотворчого мистецтва як об'єкта галузевої бібліографії. Здійснено систематизацію документного потоку образотворчих документів і літератури з образотворчого мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ ст. Розкрито стан книговидання галузі та введено у науковий обіг новий фактичний матеріал. Проаналізовано характерні ознаки й тенденції розвитку бібліографічних ресурсів з образотворчого мистецтва як результату і засобу бібліографічної діяльності. Охарактеризовані галузеві довідкові ресурси досліджуваного періоду. У дисертації запропоновано заходи щодо подальшого розвитку в Україні бібліографічної діяльності в галузі образотворчого мистецтва з огляду на необхідність управління змінами, яких потребує інформаційне забезпечення галузі.

Трачук Людмила Федорівна захистила кандидатську дисертацію на тему: *“Комп'ютеризація бібліографічної діяльності бібліотек в Україні (1991-2009 рр.): основні напрями розвитку бібліографування та бібліографічного обслуговування”*.

Науковий керівник – Швецова Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор.

Офіційні опоненти – Омельчук Володимир Юхимович, доктор історичних наук, професор; Ярошенко Тетяна Олександрівна, кандидат історичних наук.

Дисертаційне дослідження присвячене вивченню провідних тенденцій комп'ютеризації процесів бібліографічної діяльності бібліотек в Україні доби незалежності. Внаслідок вивчення значної джерельної бази, яку складають нормативно-правові документи, сайти бібліотек, наукові публікації, визначено основні етапи теоретичного осмислення та практичного впровадження комп'ютерної техніки в бібліографічну діяльність бібліотек.

На основі аналізу терміносистеми електронної бібліографії запропоновано нові визначення поняттєво-категоріального апарату цієї діяльності. Проаналізовано український сегмент інтернету щодо виявлення та характеристики існуючих електронних бібліографічних ресурсів та розроблено схему їх класифікації.

Досліджено основні напрями електронного довідково-бібліографічного обслуговування локальних та віддалених користувачів бібліотек. Відзначено еволюційні зміни форм віртуальних довідкових служб та їх значний потенціал для навчання користувачів основам самостійного бібліографічного пошуку. Визначено вимоги до подання бібліографічної інформації у відповідь на разові запити користувачів. Досліджено стан та перспективи розвитку електронного бібліографічного інформування споживачів, підкреслено низький рівень комп'ютеризації цього процесу в бібліотеках України.

Пашкова Валентина Степанівна захистила докторську дисертацію на тему: *“Еволюція національних бібліотечних асоціацій (1876-2009)”*.

Офіційні опоненти – Ківшар Таїсія Іванівна, доктор історичних наук, професор; Матяш Ірина Борисівна, доктор історичних наук, професор; Палієнко Марина Геннадіївна, доктор історичних наук, доцент.

У дисертації відтворена цілісна наукова картина еволюції професійних бібліотечних об'єднань світу впродовж 1876-2009 рр. на основі ретроспективного огляду і порівняльного аналізу діяльності національних бібліотечних асоціацій світу з виокремленням генеральних ліній їхнього розвитку та напрямів функціонування. Наукова реконструкція та порівняльний

аналіз дозволили обґрунтувати періодизацію становлення і розвитку національних бібліотечних асоціацій. Сформовано узагальнену картину поглядів бібліотекознавців на завдання й функції національних бібліотечних асоціацій.

Виявлено соціальні та інші фактори, що породжують і сприяють розвитку національних бібліотечних асоціацій. З урахуванням соціально-політичних, економічних і технологічних трансформацій виокремлено їхні основні функції. Визначено, що реалізація функції розвитку професії передбачає діяльність національних асоціацій у сфері вдосконалення бібліотечної практики та стимулювання наукових досліджень, бібліотечної деонтології, безперервної бібліотечно-інформаційної освіти, видавничої діяльності..

В дисертації детально проаналізовано й теоретично узагальнено досвід діяльності національних бібліотечних асоціацій України на тлі загальносвітових тенденцій розвитку національних бібліотечних асоціацій.

Іванова Наталія Георгіївна захистила кандидатську дисертацію на тему: *“Електронне інформування в правовій сфері як бібліотечний аспект розвитку інформатизації в Україні (1998-2008)”*.

Науковий керівник – Горовий Валерій Микитович, доктор історичних наук.

Офіційні опоненти – Омельчук Володимир Юхимович, доктор історичних наук, професор; Ярошенко Тетяна Олександрівна, кандидат історичних наук.

В дисертаційній роботі досліджується сучасний стан електронного інформування в правовій сфері сучасних користувачів бібліотечними установами та визначення шляхів його вдосконалення.

Прослідковано процес формування суспільних потреб електронного інформування в правовій сфері протягом останніх 10 років та відображення цих процесів в бібліотечній діяльності. Проаналізовано діяльність електронних ЗМІ в сфері правової пропаганди, рівень її ефективності та чинники, що на неї впливають. Визначено джерельну базу бібліотечних установ правової інформації, технології введення її в суспільний обіг.

Розглядаються перспективи вдосконалення організації правового інформування в сучасній бібліотеці з урахуванням можливостей обумовленим сучасним рівнем електронних інформаційних технологій. Визначено пріоритетні напрями підвищення ефективності обслуговування користувачів електронної правової інформації.

Підготувала О. А. Політова.